

Komorowskin voitto Puolan presidentinvaaleissa

Puolan kesäinen presidentinvaalikampanja ja vaalien tulos osoittivat, miten kesken jääneen poliittisen mission symboliikkaan vetoaminen voi muuttaa poliitikolle epäedullisen tilanteen positiiviseksi. Jo Smolenskin katastrofipäivänä 10.4. spekuloin Wirtualna Polska -portaalissa Jarosław Kaczyńskin, nationalistis-konservatiivisen *Prawo i Sprawiedliwość* -puolueen (PiS) johtajan, joko vetäytyvän kokonaan politiikasta tai jos hän siihen palaakin, niin vedoten veljensä ja samalla pitkäaikaisen poliittisen kumppaninsa testamenttiin. Seuratessani hänen osoittavan kunnioitustaan Smolenskin lentoturmassa kuolleelle veljelleen Varsovan lentokentällä tiesin jo, että hän valitsee jälkimmäisen vaihtoehdon. Muussa yhteydessä ennustin, että ajan myötä Kaczyńskin osakkeet kasvavat hitaasti mutta varmasti, kun taas liberaalikonservatiivisen *Platforma Obywatelska* -puolueen (PO) kandidaatin, parlamentin puhemiehen Bronisław Komorowskin, laskevat hitaasti.

Kaczyńskilla oli suuri negatiivinen äänestäjäkunta, ja häntä pidetään konfliktierhokänä ja autoritaarisena. Siksi jokaista imagon muutosta positiiviseen suuntaan oli pidettävä merkinä tämän suuntauksen kääntymisestä. Aluksi olin sitä mieltä, että jos Kaczyńskin tulos ylittäisi 30 % annetuista äänistä, olisi se menestys hänelle. Ennusteissa Komorowskilla oli huomattava ylivoima istuvaan valtionpäämieheen Lech Kaczyńskiin nähden, ja hän oli varma voitostaan. Smolenskin katastrofi ja PiS:n puheenjohtajan lähtö kisaan käänsivät ennusteet ylösalaisin. Komorowskin vapautta toimia

vaikautti se, että hän hoiti presidenttiehdokkuuden lisäksi sekä parlamentin puhemiehen että virkaatekevän valtionpäämiehen tehtävää, joka hänelle puhemiehenä lankesi poikkeustilanteessa Puolan perustuslain nojalla. Tappio olisi tuonut hankaluuksia Komorowskin asemalle PO:ssa ja hankaloittaisi häntä tukeneen pääministeri Donald Tuskin suunnitelmia.

Vaalikampanjan ratkaisivat symbolit, päätäväisyys ja karisma, joita Kaczyński hyödynsi paremmin. Komorowski lanseerattiin turvallisenä ehdokkaana, perheenisänä, sosialistisen Puolan oppositioaktivistina ja konservatiivina. Uskottiin, että tällainen imago tehoaisi puolalaisiin, joilta oli mennyt maku aiempiin, aggressiivisiin kampanjoihin. Mutta Smolenskin katastrofin trauma vaikutti sekä ennustuksiin että Kaczyńskin vaalitulokseen. Alussa vaikutti hänen taktiikkansa pidättäytyä julkisista lausunnoista. Vaalikampanjassa luotiin Kaczyńskille uutta, sovittelevaa imagoa. Kampanjan seurauksena Komorowskin turvallisuus lakkasi vetoamasta. Hänen imagoonsa toi säröä myös se, että hän ei kyennyt saamaan käsiinsä aloitetta ”vaikenevalta” Kaczyńskilta. Virheenä pidettiin harkitsematonta lausuntoa tulvasta, joka kosketti neljännesmiljoonaa ihmistä. Luonnonkatastrofia ajatellen aatelista taustaansa korostavan Komorowskin vaalispotit televisiossa olivat harhalaukauksia. Sellaisia olivat myös häntä tukevien julkisuuden henkilöiden tahdittomat lausunnot Kaczyńskista, jota nimitettiin mm. ”turkiseläinten kasvattajaksi”, mikä oli viittaus hänen kissaansa (ja myös siihen että hän ei ole

naimisissa). Komorowskin kampanjasta puuttui myös johtoajatus. Kampanjan kulku osoitti nopeasti sen, että vaalit eivät pääty ensimmäiseen kierrokseen.

Komorowski voitti 1. kierroksella saaden 41,54 % äänistä. Tulos oli selvästi alle yliopistimististen kannattajien odotusten. Kaczyński menestyi erinomaisesti ja sai 36,46 % äänistä. Vaaleissa oli kaikkiaan 10 ehdokasta, joista kaksi muuta kannattaa muistaa: vasemmistopuolue SLD:n Grzegorz Napieralski ja maaseudun puolueen PL:n Waldemar Pawlak. Vaalit olivat henkiinjäämistäistoa sekä heille että heidän puolueilleen. Napieralskista tuli ehdokas puolueen aikaisemman ehdokkaan, parlamentin varapuhemiehen Jerzy Szmajdzińskin, kuoltua Smolenskissa, eikä hänen ehdokkuutensa ollut lainkaan yksimielinen edes oman puolueen sisällä. Napieralski menestyi yllättävän hyvin saaden 13,68 % äänistä. Vaikka sekä Kaczyński että Komorowski koskettelivat häntä jo vaaliliitana, teki hän oikein ollessaan tukematta kumpaakaan heistä ja jättäessään päätöksen valitsijoilleen. Hänen tehtävänsä on ryhtyä toimiin vasemmiston jo vuosia heikentyneen aseman kohottamiseksi. Sen sijaan Pawlakin tulos (1,75 %) oli katkera tappio sekä hänelle että koko heikkenevälle puolueelle, jota elvyttämään Pawlak oli vaaleissa lähtenyt.

Toinen kierros ratkaistiin Komorowskin ja Kaczyńskin televisiodebateilla. Suurin osa tarkkailijoista oli sitä mieltä, että 27.6. puhemies voitti niukasti. Hän oli vapaampi ja torjui helposti hermoilevan ja epävarman Kaczyńskin argumentit. Hän yllätti tämän myös debatin lopuksi dokumentilla, joka viittasi PiS:n puheenjohtajan torjuvaan asenteeseen EU:n maataloustukia kohtaan. Kaczyńskilla ei ollut aikaa vastata kunnolla, mikä toi pisteitä Komorowskille. Toisessa debatissa 30.6. PiS:n puheenjohtaja hyökkäsi Komorowskia vastaan tämän omin aseina: puhemiehelle epäsuotuisin dokumentein ja Kaczyńskin kysymyksiin poliittisesti kiistanalaisista asioista (esim. läsnäolosta Afganistanissa) ahdistuen puhemiehen nurkkaan. Kaczyński puhui kaunopuheisesti ja vapaasti ja oli tällä

kertaa voittaja.

Presidentiksi valittiin Komorowski 53 %:lla äänistä, suureksi osaksi Napieralskin kannattajien äänillä. Häviöstään huolimatta Kaczyńskin tulosta (47 %) on pidettävä menestyksenä. Voin tyytyväisenä todeta, että huhtikuinen ennusteeni toteutui. Olen kuitenkin varma, että Kaczyński olisi voittanut vaalit, jos vaalikampanja olisi kestänyt muutaman päivän kauemmin. Vaikenemist strategia ja voitto toisessa televisiokeskustelussa lisäsivät koko ajan hänen kannatustaan pakottaen vastustajan vaalikoneiston taistelemaan loppuun saakka. Komorowskin vaalikampanja oli kömpelö, siksi lyhyt kampanjointi vaikutti hänen voittoonsa suuressa määrin.

Paradoksaalinen kysymys onkin se, halusiko Kaczyński ylipäätään tulla valituksi. Hän tähtää PiS:n voittoon ensi vuoden parlamenttivaaleissa, ja presidenttiyksi estäisi hänen aktiivisen osallistumisensa. On myös mahdollista, että hän tempautui mukaan hyvin sujuneeseen kampanjaan ja alkoi haluta presidentin virkaa. Mutta nyt hän on jo hyvää vauhtia tuhoamassa saamaansa kannatusta keskustelun Smolenskin katastrofin syistä käydessä taas kuumana. Keskusteluun osallistuvat hänen lisäksi ennen kaikkea puolueen kova linja, ”PiS:n haukat”, sen sijaan vaalimenestyksen luoajat vaikenivat. Mitä suuremmaksi näiden haukkojen joukko kasvaa, sen pienemmäksi käyvät PiS:n mahdollisuudet vahvistaa imagoaan puolueena, joka kykenee lyömään PO:n tulevissa vaaleissa.

Puolan kielestä suomentanut Päivi Paloposki.

Wawrzyniec Konarski

Kirjoittaja on professori ja valtio-opin laitoksen johtaja Varsovan yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden korkeakoulussa.